De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (*Staatsblad* N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des *Vrijdags* aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseeren aan de **REDACTIE.** Abonnementen en Advertentiën aan de **ADMINISTRATIE** van **De Heraut**, Amsterdam.
Inzendingen die later dan *Donderdag* 's namiddags te 12 uren worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen

Zondag 23 December 1894. N°. 887.

Abonnementsprijs: *franco* aan huis, per drie maanden **ƒ 1.20.** Afzonderlijke nummers aan het Bureel **10 Cent.**
Abonnementen worden aangenomen door alle Boekhandelaren, Postdirecteuren enz. en aan het Bureel te Amsterdam.
Advertentiën: van **1** tot **6** regels **90** Cent; voor elken regel meer **15** Cent.
Aanvragen en vermelding van liefdegaven en Verslagen van Vereenigingen **10** Ct. p. regel.

„En zij baarde haren eerſtgeboren zoon.”

[KERSTFEEST.]

> En zij baarde haren eerstgeboren zoon, en wond hem in doeken, en leide hem neder in de kribbe, omdat voor henlieden geene plaats was in de herberg.
> Lukas 2:7.

Ons Kerstfeest erlangt bij de ongunst der tijden, die over Christus' kerk gaat, klimmende beteekenis.

De kerk van Christus was te kwader ure den verleidelijken droom gaan droomen van reeds hier op aarde *triomfeerende* kerk te kunnen zijn. Dat was haar zonde in de anders zoo boeiende Middeleeuwen; en wel is ze toen door de Reformatie weer »*strijdende* kerk" geworden, en heeft ze den zegen, van dit terugkeeren tot haar heilige roeping hier op aarde, ervaren; maar toch uit haar zoo valschen droom ontwaakte ze ook toen slechts ten deele. Want ja, strijd bond ze toen weer aan, en dien strijd heeft ze met haar kostelijkst bloed bezegeld, maar ten onrechte beeldde ze zich in, dat ze dien strijd alleen met de »valsche kerk" en met de ketterij in eigen boezem te voeren had. De groote, de machtige, de allesbeheerschende tegenstelling tusschen den Christus *en de wereld* keerde ook in de dagen van Luther en Calvijn niet tot haar oorspronkelijke, van God gewilde beteekenis terug; en nauwlijks was het met Rome tot een wapenstilstand gekomen, en had men door den vrede van Munster de natiën van Europa met Rome onderling verdeeld, of de oude droom van, op eigen erf althans, triomfeerende kerk te zijn, begon ook over onze Gereformeerde vaderen weer macht te krijgen. Waar ze meester der geesten waren, wilden ze ook *heerschen*; de macht der kerk verdrong almeer de overwinning der wereld ook in hun schatting; en, natuurlijk, zoo valsche positie kon alleen door een schuldig vergelijk met de wereld worden gekocht.

Dat staken, of, beter gezegd, dat verplaatsen en daardoor vervalschen, van den strijd, heeft toen ook voor onze Gereformeerde kerken, en dus ook voor de geloovigen, zijn wrange vrucht gedragen. Het harde, maar zoo ware spreekwoord, dat *rust roest* is ook aan haar en hen bewaarheid. Ook de Gereformeerde kerken boetten haar innigheid en het sappige van haar leven in. Veruitwendiging kreeg de overhand, en uit wrevel tegen die veruitwendiging trok het vromer leven zich in mystieke afzondering terug. De alzoo stilstaande wateren begonnen giftige gassen uit te wasemen, en van allen kant brak geestelijke krankheid uit En dit ziekteproces zou zijn doorgegaan, en nóg alle frischheid in matheid verkeerd zijn gebleven, indien niet Hij, wien alle macht in hemel en op aarde is gegeven, den strijd van *de wereld* tegen zijn kerk had doorgezet. Maar hij *heeft* dien doorgezet, en al bloedde zijn volk er onder, hij heeft de wereld met nieuwe hevigheid tegen zijn kerk op aarde losgelaten. Als Job moest ze beproefd worden, en door rampspoed op rampspoed haar macht verkleind, haar invloed gebroken zien, opdat juist na dat afsnijden van de plant bij den wortel, het heilige zaad dat in dien wortel school, het steunsel zou blijken, en de eere, niet van kerkelijke machthebbers, maar van *het goud des geloofs*, met vernieuwden glans schitteren zou.

En al zijn toen ook tot de diep gewonde en verslagen kerk de valsche troosters, de Elifaz, Bildads en Zofars, gekomen, het ware volk van God heeft zich door hun zwijmeldrank niet in slaap laten wiegen, maar heeft zijn strijd doorgestreden, niet willende getroost noch willende gesterkt worden, dan zoo die vertroosting en die sterking uitging van zijn God.

Maar juist daardoor is de *geboorte van den Christus* thans voor Jezus' kerk ook zoo geheel iets anders geworden. Zoolang men waande zoo half en half een triomfeerende kerk te zijn, verstond de kerk haar Kerstfeest niet. Er werd dan zeer geleerd op den kansel verhandeld, maar zonder geestdrift, zonder warmte, zonder liefdegloed. En waar, meest buiten den kansel, die warmte *wel* aanwezig was, daar uitte ze zich in mystiek gepeins of in het gespannen lied der liefde. En toen het zoo op Kerstfeest al armer, al kouder werd, vulde men ten leste die leegte met den Kerstboom aan en onthaalde de kinderkens. Zoo was er dus althans kaarslicht, waar geen heerlijkheid als van Gods engelen Christus' kerk op 't Kerstfeest meer omscheen.

En intusschen zette de wereld haar pijnlijke overwinningen voort. De kerkelijke banden die haar jarenlang omklemd hielden, had ze in bittere woede verbroken. Ze werd indachtig dat haar *een eigen geest* bezielde, en dat het er slechts op aankwam, om aan dien eigen geest vorm en gestalte te geven, om als met één slag de oppermacht van het kerkelijk erf naar haar terrein te verplaatsen. Nu een eeuw geleden, in 1789, toen de revolutie te Parijs uitbrak, viel die slag, en metterdaad is sinds dat jaar de macht der wereld, gelijk ze tegen den Christus ingaat, en leeft uit eigen wortel, tot steeds duchtiger organisatie gekomen, heeft ze *haar* geest in het leven der volkeren tot heerschappij gebracht, en reeds nu, nu nauwlijks een eeuw verloopen is, gelukte het haar al den schijntriomf der kerk in rook te doen opgaan, en heeft ze niet alleen de uitwendige macht der kerk aan splinters gebroken, maar ook haar bij millioenen en nogmaals millioenen *de zielen ontroofd*. Want wel blijft op het platteland en in de lagere volksklasse in schijn en in naam nog een meerderheid voor Jezus roepen; maar wie aandachtig naging, hoe stelselmatig en rusteloos het meest besliste ongeloof uit den kring der geleerden afdaalde in onze *hoogere* klasse, en nu reeds de klasse der gegoede *burgerij* heeft aangetast, kan noch zal twijfelen, of datzelfde ongeloof *moet* ook de breedere klasse van ons volk allengs vergiftigen, gelijk ten overvloede nu reeds in de socialistische en erger nog in de anarchistische woeling blijkt. Het is haar geest, haar wereldplan, haar bedoelen, haar koninkrijk dat ze op elk terrein van het leven tegen den geest van Christus, tegen den raad Gods, tegen zijn heilig oogmerk en tegen het koninkrijk der hemelen overstelt. Daarom geeft het halfgeloof, dat hier en ginds nog bij tal van familiën en personen overbleef, niets. In die halfheid ligt weerstand noch verweerkracht. Dat is als de ijskorst, die almeer wegsmelt en gestadig dunner wordt. Wat bij de vaderen nog zekere beteekenis behield, boet reeds bij hun kinderen, tenzij het tot krachtdadige bekeering komt, die beteekenis in.

Juist daardoor echter is ons Kerstfeest thans zoo geheel iets anders dan vroeger geworden. Telken jare toch als nu het Kerstfeest wederkeert, dringt zich onweerstaanbaar de bange, de ernstige vraag aan ons op, of dan waarlijk deze wateren steeds zullen afvloeien, en, om het nu maar zonder verbloeming uit te spreken, of, zoo we nogmaals een eeuw doorworsteld hebben, de wereld *geheel* zal overwonnen hebben, tot ten leste de kerk van Christus van deze aarde verdwijnt. Dat is geen vraag der bloohartigheid, noch de angst der overspanning. Wie de teekenen der tijden verstaat en den moed bezit, om de waarheid onder de oogen te zien, kan noch mag het zich verhelen, dat zóó ernstig de vraag metterdaad staat. Want wie zich nog inbeeldt, dat toch de uitbreiding van het terrein der Christelijke Barmhartigheid en der Zending ons betere dingen profeteert, toont niet te verstaan, hoe de groeikracht van den boom niet aan twee, drie weelderig uitbottende takken, maar alleen aan de gaafheid *van den wortel* hangt. Ook ziet ge voor uw oogen, hoe nu reeds, op meer dan één terrein, de Zending die *Christelijk* begon, in halfgeloof en ongeloof verloopen is, en hoe de wereld ook van haar zij de werken uwer liefde begint na te bootsen. Neen, er is geen twijfel aan, of in Engeland en Amerika, evengoed als op het vasteland van Europa, is de wereld met haar ongeloovigen geest, nog steeds aan de winnende hand, en geen cijfers, hoe indrukwekkend ook, van zóó en zóóveel bekeerden en van zóó en zóóveel millioenen schats, die voor Christelijke doeleinden zijn saâmgebracht, kunnen het nuchtere, het ontzettende feit ongedaan maken, dat het volk van God zijn rijen ziet inkrimpen, en dat almeer onze eens geloovige familiën en gezinnen, onder het opgroeien van een komend geslacht, een prooi worden, een buit, een roof van den geest der wereld.

Zoo rest u dan ook op uw Kerstfeest, niets, niets dan *uw geloof*, om, met zoo algeheele verwoesting voor oogen, nochtans te profeteeren van een triomf, van een wisse zegepraal, die voor de zaak des Heeren vastelijk komt, mits ge maar den moed hebt, om eens voorgoed te breken met elk denkbeeld, alsof die triomf *reeds hier op aarde* zou te wachten zijn, en als ware die gewisse zegepraal ons beloofd *in deze bedeeling*. Wat voor oogen is, slaat u alles tegen, en zoo er nog onder u zijn, die zich vleien met betere dingen, het is alleen wijl ze nog te veel den schijn voor het wezen aanzien, en in hun geestelijk egoïsme zich rijk in de vliegjes van hun eigen webbe gevoelen, zonder zich om de *menschheid* en het *menschelijk leven* in zijn breede afmeting ook maar van verre te bekommeren. Maar is die schijn voor u ontmaskerd, en zijt ge aan den vloek van het geestelijk egoïsme ontkomen, dan wel waarlijk wordt de nacht al donkerder die op het Christelijk erf nederdaalt, en is er geen andere kracht, die uw moedeloosheid in hoogen moed kan doen verkeeren, dan de *kracht uws geloofs*; altoos onder beding dat het een geloof *in genade* ontvangen zij, in Gods heilig Woord rustende, en uitgaande ook ja, naar eigen zaligheid, maar toch allereerst en allermeest gelokt en ontvonkt door brandenden zielsdorst naar de eere van God en zijn Christus

---

En is dit uw geestelijk standpunt, dan, ongetwijfeld, ligt er in datzelfde Kerstfeest, dat met zoo ernstige vraag uw ziel verontrust, tevens een ongemeene kracht, om die profetie en dat protest van uw geloof, waarmeê ge op den triomfkreet der wereld antwoordt, innerlijk te sterken. Immers men vertelt u wel, dat ook andere wereldgodsdiensten hun tijd van opkomen, van bloei, verval en van ondergang hebben gehad, en dat, naar vaste wet, ook aan uw Christelijke religie geen ander lot kan beschoren zijn. Vooral op de eens zoo ontzettende macht van den Islam wijst men u dan, toen de Halve Maan als een alles verzwelgende en voor zich uitdrijvende stroom, in minder dan een eeuw tijds, in drie werelddeelen Christus' kerk deed beven, daar er nu toch bij den Islam van weinig anders sprake is dan van inzinking, verval en verkwijning. En zeker, die eens zoo bloedroode geschiedenis van Mahomeds optreden *is* aangrijpend geweest: De kerk van Christus in Azië en in Afrika is er volkomen door verwoest, ja, tot diep in Europa zijn aan die kerk bijna vernietigende slagen toegebracht. En ook wat eens in zoo vernielende en door niets te weerstane majesteit schitterde, is nu als de lamp die uitgaat, als de vlam die zieltoogt. Doch wat heeft dit bloedig tusschenbedrijf van den Islam met de heerlijkheid van den Christus gemeen? Of is Mahomed iets meer dan een nationale held, die eerst tot mannelijke kracht gekomen, het alles verterend vuur van zich deed uitgaan? Maar hier staat ge bij de kribbe, hier is het niet *de man*, maar het pas geboren *kindeke*, dat om de offerande uwer eerbiedenis vraagt; hier is reeds in *de geboorte zelve* van Hem, die komen zou, het heil dat Hij brengt, bezegeld.

Maria *baarde haar eerstgeboren zoon*, aldus luidt in ons Evangelie de aanvang en is van dat Evangelie de volheid. Hier niet een pas optreden door het wondere woord en de wondere daad, en in dat optreden het begin van zijn verschijning. Neen, reeds het kindeke, *als kindeke*, heeft hier even rijke beteekenis, als de heilige historie die daarna komt. Ja, *achter* dat kindeke, *achter* zijn geboorte en heilige ontvangenis, ligt de historie van heel een volk, dat om dat kindeke leerde roepen en op dat kindeke als op zijn Messias zijn hope bouwde. Dat kindeke, als het komt, is geen onbekende, niet een nieuwe X onder de geboren individuën, waarvan zich *eerst later*, onder het opgroeien, de beteekenis ontsluieren zal. Dat kindeke is *verwacht*, niet door Maria alleen, maar door al het volk van God, door alle eeuwen, en wat dat kindeke zijn zou en wat dat kindeke aan de wereld brengen zou, het stond alles reeds in het Goddelijk program der profetie nog eer Maria het baarde, geteekend. Maria was, toen ze dit kindeke onder haar hart droeg en straks dit heilig kind Jezus baarde, niet maar een moeder als zoo menig andere vrouw, en ook niet enkel erfgename van de hope der vaderen. Wat in haar hart zich verdrong was meer dan Israëls hope op zijn Messias, het was de verwachting *der menschheid*, die naar haar Redder en haar Heiland uitging. Maria was de representante *van heel ons geslacht*. Niet het Joodsche, maar het geheiligd *menschelijke* heeft in haar zang den boventoon. Het is of de diepe klaagtoon, die na het verloren Paradijs, uit het menschelijk hart opklom, in haar tot de volkomen zuiverheid van uiting kwam. Zoo sluit in haar de kribbe van Bethlehem zich rechtstreeks aan aan wat tusschen God en den gevallen mensch in het Paradijs verhandeld is. Eva, de moeder des levens, die de belofte van het heilige zaad ontving, vindt in Maria haar eenige, wettige erfgename. Edoch, en dit is al de heerlijkheid van ons Kerstfeest, wat in het Paradijs nog slechts een smart der *overdenking* en, een heil in heilige *belofte* was, is hier, in Maria, *realiteit*, tastbare kracht en Goddelijke werkelijkheid geworden. Bij Eva is het een klagen en een aanhooren der vertroosting, maar bij Maria is het woord der belofte vleesch en bloed geworden, zij klaagt niet meer en wil vertroost worden, maar ze ontvangt in haar eigen ingewand en uit haar eigen ingewand baart zij, *baart ze haar eerstgeboren zoon*. Niet dat *zij* het doet, want God doet het in haar, maar zij is en blijft het verkoren instrument, en daarom is ze van engelen en menschen begroet als de »gezegende onder de vrouwen."

In het diepe mysterie van dat *baren* verbiedt kieschheid ons hier in te dringen; maar waar wel op gewezen mag en moet, is, dat de vrouw, die Adam, en in Adam heel de wereld, verleidde, juist *in dat baren* het vonnis over haar schuld ontving. Geen feit is er dan ook, waarop de Heilige Schrift, zoo in de profetie, als door Jezus' eigen woord, zoo telkens terugkomt, als op dat *baren in smarte*, dat om haar schuld aan de moeder des levens was opgelegd. Met dat »baren in smarte" drong de ernst van het Goddelijk vonnis tot in den oorsprong van ons menschelijk leven door; en al heeft de algemeene genade ook hier tempering en verzachting aangebracht, toch blijft de smarte van het baren nog steeds de dochteren van elk komend geslacht achtervolgen. Dat baren in smarte is niet een Joodsche eigendommelijkheid, maar een algemeen *menschelijk* rantsoen, dat uit den oorsprong zelf van ons menschelijk leven opkomt. Het is de heilige toorn Gods, die op zoo vreeslijke wijze tot in den wortel van ons leven glinstert. En zie, gelijk nu over dat baren der vrouw de vloek zich uitstrekt, zoo is het uit datzelfde baren der vrouw dat de genezing onzer wonde ons toekomt, of, gelijk onze Catechismus het zoo schoon en veelzeggend uitdrukt, wordt door dat baren van Maria's eerstgeboren zoon onze schuld, waarin wij ontvangen en geboren zijn, voor Gods aangezicht bedekt. Het is niet een redding die werktuiglijk, en van buiten af ons toekomt, maar een heil dat door God Almachtig in den wortel zelf van ons leven verwekt wordt, en juist dáár uitkomt, waar de schuld het bangste trot.

Maar hierdoor wordt dan ook elke vergelijking van onze Christelijke religie met al wat zich buiten haar »wereldgodsdienst" noemt, onherroepelijk afgesneden. Er is maar één wereldgodsdienst, maar éene religie die bij de bron zelve van het menschelijk leven opkomt, en daarom ook maar één heil dat in waarheid het algemeen *menschelijk* karakter draagt, en dat heil is in den Christus. God heeft alzoo lief *de wereld* gehad, dat Hij ons den Zoon zijner liefde schonk. En daarom kan hier geen wet van opkomst, bloei en verval toepasselijk zijn. Het Evangelie van Bethlehem was vóór achttien eeuwen juist hetzelfde wat het nu is, en het blijft dit tot op de wederkomst des Heeren, hoe ook menschelijke vonden zich spitsen, om het geheel eenig karakter van dat Goddelijk Evangelie te vervalschen. Wie een anderen weg ter behoudenis zoekt, die wordt niet behouden. Het hangt hier niet aan het aantal maar aan de zuiverheid der belijders, en ook al smolt nogmaals het getal van Christus' onderdanen tot de zeven duizend in, die de knie niet voor Baäl hadden gebogen, in die zeven duizend zal Christus' kerk nog haar heerlijk leven voortzetten, en er zal eeuwiglijk voor ons mensche-

De Martelaren.

CLXXVII.

L'ISLE DE FRANCE.

De geest der bitterheid en des haats, die in 1562 te Parijs zooveel belijders van den Heere ten doode had gedoemd, vertoonde zich ook buiten de hoofdstad van dat koninkrijk. Op 10 mijlen van Parijs ligt Senlis, de voornaamste stad van Isle de France. Daar hebben ook de getuigen der waarheid hunne trouw aan het eeuwig blijvend woord van God moeten betalen met hun bloed. De bewerkers en begunstigers van de gruwelen, daar gepleegd, waren Claude Stoch en Guillaume Berthout, toen ter tijde gouverneurs van Senlis. Een hunner ijverigste aanhangers was zekere Pierre le Chien, een groot spotter. Om zich heen verzamelde hij een troep oproeriggezinde mannen, die in zijne hand willige werktuigen van moord en doodslag waren. De vrouw van zekeren Jacques Riverau ondervond het eerst hun wraak. Zij werd door hen zóó gewond, dat zij kort daarop stierf. Vier edellieden, de heeren de Moncy St. Eloy, de Houdencourt, d'Ardres en de la Maison blanch, hadden Orleans verlaten en hunne buitenplaatsen, kort bij Senlis, betrokken, om er zich wat te ontspannen, toen zij overvallen en gevangen genomen werden, onder voorwendsel, dat zij op eene vrouw, de zuster van den prior van St. Christoffle, hadden geschoten, toen zij uit haar venster keek. Zij werden naar Parijs gevoerd en daar onthoofd, nadat zij belijdenis van hun geloof in den Heere Jezus hadden gedaan. Hunne hoofden werden boven op de vier poorten van Senlis geplaatst.

Terzelfder tijd werden 15 gevangenen, die van de religie waren, van Senlis naar Parijs gebracht, onder geleide der oproerlingen. Drie dezer werden dadelijk ter dood gebracht; namelijk Jean Greffin, wiens hoofd naar Senlis gebracht en daar in het drukste gedeelte der stad op een galg geplaatst werd. Antoine Trapper, vroeger priester, en sedert schoolmeester, werd ook te Parijs opgehangen, terwijl zijn hoofd te Senlis werd opgericht tegenover de groote kerk.

De derde was Jean Goujon, een handwerksman. Sinds het Gode behaagd had, hem de oogen te openen voor de waarheid, had hij veel geleden om den naam des Heeren. Meermalen had hij gevangen gezeten, omdat hij niet kon zwijgen van zijnen Heere. Niettegenstaande zijne belijdenis geen onzeker geluid gegeven had, was hij telkens weer losgelaten. Doch toen hij in 1562 weêr gevangen genomen werd, kwam hij niet meer vrij. Voor Gilles le Maitre, den eersten president van Parijs en de raadsheeren, welke hem ter zijde stonden, gebracht, beleed hij vrijmoedig de waarheid des Evangelies. Voorts antwoordde hij ook onverschrokken en zonder zich lang te bedenken op alle punten, welke tusschen de Evangelischen en Papisten in geschil lagen, zoo juist, dat hij veroordeeld werd, om te Senlis opgehangen en daarna verbrand te worden. Dit was het laatste vonnis, dat bovengenoemde president uitsprak. Onder den indruk van de stoutmoedigheid diens eenvoudigen mans, welke de Schriftwoorden altijd bij de hand had gehad om zijnen tegenstander te weerleggen, en verslagen over de tijdingen, die hij vernam omtrent de zegepralen van het leger der Hugenooten, legde hij zich ter slapen neder, zonder ooit weer op deze aarde te ontwaken. Desniettemin werd Goujon te Senlis gebracht en er gedood. Verscheidene omstanders werden diep getroffen door de kalmte, waarmeê hij den dood tegemoet ging. Doch de muitelingen verbitterden dien vrede van den martelaar. Daarom dwongen zij den beul, die hem daareven opgehangen had, het touw door te snijden, zoodat Goujon nog levend in het midden der vlammen viel, waaruit hij zich tot drie malen toe ophief, onder den luiden uitroep: »Heere, wees mijner genadig." Toen gaf hij den geest.

In de maand Februari daaraanvolgende werd zekere Louis Chauvin, een geloovige, die in het geheim zich had neergezet in een der voorsteden, overvallen en vermoord. Een andere, Jean des Jardins had langen tijd met zijne vrouw en kind buiten in het veld vertoefd en er veel honger geleden.

Eindelijk besloot hij in de stad te gaan; daar mocht gebeuren wat wilde. Niet ver van de voorstad kwam hij twee der muitelingen tegen, die eenige soldaten, welke zich juist daar bevonden, verzochten alle drie te vermoorden. De moeder, dat hoorende, wierp zich op de knieën en bad *niet* om haar leven, *maar* om de gunst, dat haar kind eerst gedood zou worden, opdat zij zonder angste over haar kind zou kunnen sterven. Door deze bede vertederd, lieten de soldaten ze gaan. Maar de twee bovengenoemde schurken namen ze, toen zij hen later weer ontmoetten, gevangen en brachten ze bij den Gouverneur Stoch, op wiens bevel zij dadelijk gedood werden.

PICARDIË.

Te Amiens in Picardië bloei de kerk des Heeren tot 1562 toen de oorlog, die Hugenooten en Roomschgezinden tegen elkaar injoeg, ook daar het sein werd tot vervolging der Gereformeerden. Burgemeester en schepenen begonnen met den preekstoel, de bijbels en de psalmboeken op een der openbare pleinen te verbranden. Voorts werden de Hugenooten ontwapend. Daar dezen nu machteloos stonden tegenover de woede des volks, verlieten velen hunner de stad. Die bleven, werden gruwelijk mishandeld. Zekere Jacques Beron, een soldaat, die uit Calais gekomen was, werd herkend als Gereformeerde, in het water geworpen en daar met steenworpen gedood.

Kort daarop — het was in het begin van Juli — werd eene vrouw, met name Françoise Grevin, door het gemeen vervolgd en eerst in een kanaal geworpen, waar het water te laag stond, zoodat zij er niet in kon verdrinken. Daarom trok men haar daaruit en wierp haar in dieper water, omdat zij hare belijdenis niet wilde verzaken. Daar stierf zij.

Den 3den Augustus kwam er in eene gevangenis brand. Terstond haalde men er de gevangenen uit, behalve degenen, die om der waarheid wil daar zaten. Twee hunner, David Prevort en Marguant werden door de kracht des vuurs, dat zelfs de klok deed smelten, gedwongen naar een dakgoot te vluchten, waar het gesmolten metaal door stroomde. De toestand der vluchtelingen werd hierdoor benarder. Toch kwam niemand meedoogend hen te hulp. Veeleer schoot men op hen. Zij vielen ter aarde en werden toen afgemaakt.

De Gaay Fortman.